

Социалдык педагогдун орто мектеп курагындагы окуучулар менен маектешүүсү

Орто мектеп курагында балдардын жүрүм-турумуна социалдык жана биологиялык факторлор таасир этет.

Социалдык факторлор башталгыч класстан орто мектепке өткөн учурду камтыйт, бул учурда мугалимдер алмашып, көп мугалимдер сабак берип калышат. Ушундан улам мектеп окуучулары менен мугалимдердин ортосундагы билим берүү ишмердүүлүгү жана байланыш өзгөрөт. Мектепте класстагы окуучунун коомдук, пайдалуу иш-аракеттери кеңейип, теңтуштары менен байланыш чөйрөсү да кеңири мааниге ээ болот. Ата-энелер балдарынан көп нерсени талап кыла баштагандыктан, үй-бүлөдө баланын позициясы өзгөрөт.

Биологиялык факторлорго жыныстык жетилүүнүн башталышы, жаңы гормондордун борбордук нерв системасына тийгизген таасири кирет. Дененин бардык органдарын жана тутумдарын калыбына келип, организм тез өсүп жана физикалык жактан кыйла өнүгүп баштайт. Ушул факторлорго байланыштуу орто мектептеги окуучулар үчүн баарынан мүнөздүү болгон көйгөйлөр – бул төмөнкүлөр:

- өз ара байланыш көйгөйлөрү;
- чыр-чатактар, мыйзамдар менен байланышкан көйгөйлөр;
- психоактивдүү заттарды колдонуу;
- девианттык жүрүм-турум;
- окуу жетишкендиктерине болгон мамиле.

Орто мектеп курагындагы окуучулар менен баарлашуу процессин болжол менен беш баскычка бөлүүгө болот:

1. Байланыш түзүү
2. Керектүү маалыматтарды чогултуу

3. Проблеманы аныктоо
4. Коррекциялык иш-чаралар жана сунуштар
5. Баарлашуунун жыйынтыгын чыгаруу

Байланыш түзүү

Бала менен ачык, достук мамилени сактоого аракет кылыңыз, ага чын жүрөктөн кызыгып жатканыңызды билдириңиз, анын абалын түшүнгөнүңүздү көрсөтүңүз. Бул процессте ишенимдүү жана сый мамилени орнотууга аракет кылыңыз. Баланы стресстен арылтуу үчүн бир-нече жөнөкөй суроолорду берсеңиз болот, мисалы: "Өзүңүздү кандай абалда сезип жатасыз?", "Кеңседе өзүңүздү жакшы эле сезип жатасызбы?" Жооп берип жаткан өспүрүмдүн окуясын угуу абдан маанилүү.

Керектүү маалыматтарды чогултуу

Экинчи баскычта, социалдык педагог "көйгөйлүү бала" жөнүндө маалымат чогултат.

1. Баланын өнүгүүсү жөнүндө маалымат;
2. Бала чоңойуп өскөн социалдык чөйрөнүн өзгөчөлүктөрү жана анын үй-бүлөсү, мектептеги теңтуштары менен түзүлгөн мамилелери жөнүндө маалымат;
3. Баланын жүрүм-турумунун өзгөчөлүктөрү.

Ушундай маалыматтардын негизинде гана социалдык педагог баланын кыйынчылыктарынын мүнөзүн аныктай алат, көйгөйдүн пайда болушу менен байланышкан факторлорду белгилей алат. Баланын көйгөйү жөнүндө маалыматтарды чогултуу ар кандай ыкмаларды колдонуу аркылуу жүргүзүлөт, алардын эң натыйжалуусу – сурамжылоо болуп эсептелет.

Сурамжылоо көйгөйдүн конкреттүү себебин билүү үчүн колдонулат. Мисалы: "Эмне үчүн мындай көйгөй пайда болду?"- деп сурасаңыз болот.

Баарлашуу учурунда, суроону туура берүү абдан маанилүү. Көйгөйдүн негизинде турган ишенимди аныктаган суроолорду берип көрүңүз. Мисалы: "Сиз качан ушинтип ойлоно баштадыңыз?" Ошондой эле балдар менен маектешүү учурунда социалдык педагогдун сүйлөгөн сөзү абдан чоң мааниге ээ. Демек, баланын жашын, жынысын, социалдык шарттарын, этникалык өзгөчөлүктөрүн, маданий жана интеллектуалдык деңгээлин эске алуу керек.

Көйгөйдү (маселени) аныктоо

Сүйлөшүүнүн үчүнчү баскычында социалдык педагогдун ишинин негизги мазмуну – өспүрүмдү пайда болгон кырдаалга башкача көз-караш менен кароого үндөө. Баланын көйгөйүн социалдык педагог тарабынан аныктоо зарыл, анткени ата-энелер туура эмес жүрүм-турумдун себептери жөнүндө өз пикирин кайталап, айыптоо элементин киргизип, балдар аларды укпай калат.

Коррекциалык (оңдоп-түзөтүү) иш-чаралар жана сунуштар

Сүйлөшүүнүн төртүнчү баскычында социалдык педагог коррекциялоого багытталган чараларды колдонуп, конкреттүү сунуштарын берүүсү керек. Социалдык педагог жана өспүрүм көйгөйдү натыйжалуу чечүү үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү издешет. Бул тапта өспүрүм өзү чындап аткара ала турган сунуштарды гана кабыл алууга аракеттениши маанилүү.

Баарлашуунун жыйынтыгын чыгаруу

Бешинчи баскычта социалдык педагог кыскача баяндама менен маектешүүнү жыйынтыктайт. Өспүрүмдөн жардам же колдоо алганын сезип жатканын аныкташыңыз керек.

Бала (өспүрүм) менен жекече сүйлөшүүнүн натыйжалары боюнча, социалдык педагог ата-энеси менен маектешет. Көйгөйдү бала менен чогуу чечүү үчүн ата-энелердин катышуусу маанилүү экенин талкуулоо керек. Социалдык педагог тарабынан ата-энелерге берилген сунуштар толук жана так сүрөттөлүшү керек. Муктаждык болсо, көйгөйгө жараша башка адистер дагы тартылышы мүмкүн: класс жетекчиси, жашы жете элек балдар менен иштеген инспектор ж.б.

Колдонулган адабияттар:

1. Березина В., Ермоленко Г. Мектептеги социалдык педагог // Мектеп окуучуларына билим берүү.- 1994.
2. Василькова Ю.В., Социалдык мугалимдин методикасы жана иш тажрыйбасы: Окуу китеби. Аргымак үчүн колдонмо. жогору. пед. изилдөө. мекемелер. - М., "Академия" Басма Борбору, 2001-ж.
3. Закатова И.Н. Мектептеги социалдык педагогика. - М., 1996.
4. Страницка социального педагога. // <http://michschool2.68edu.ru/p72aa1.html>